

SU ŽALGIRIU – UŽ LIETUVĄ!

ŽALGIRIS

R. Tamošaitis: Stokojame pabuvimo kartu

„Man patinka taip vakarais - žiūrėti į lubas. Jos lygios ir švarios, ant jų nieko neparašyta, įsakyta, nurodyta, jos nieko nereikalauja, ant lubų nėra reklamos!, o virš jų - tik dangus. Akims merkantis ten ir keliauju.

- Tėti, - staiga sako dukrelė, makaluodama šaukštu sriubą, - šiandien mokykloje...

Mane tarsi mėšlungis ištiko, lyg spazmai kokie, lyg drebulys perėjo kūnu... Vėl mokestis? Rinkliava? Vadovėliams? Pratybų sąsiuviniams? Klasės remontui? Vėl pinigai! Pinigai!

- Kas... mokykloje?.. - išlemtu sunkiai, nudūręs žvilgsnį, pamiršęs savo dangų ir lubas.

- Šiandien mokykloje, - pasakoja dukrelė, - žiūriu pro langą, o ten - takeliu bėga voverytė! Įsivaizduoji, tėti? Voverytė! Ar gali patikėti?

- Negaliu... Tikrai negaliu... - mano balsas vis dar silpnas, virpantis, bet dangus palengva jau grįžta į savo vietą. Ir verkti, ir juoktis norisi... Voverytė...“

Rimvydas STANKEVIČIUS
„Respublikos“ žurnalistas

Tai trumputė citata iš naujos literatūros mokslininko, humanitarinių mokslų daktaro, Vilniaus universiteto Lietuvių literatūros katedros docento Regimanto Tamošaičio esistikos knygos „Vien tik zuikiai naktyje“. Perskaitęs ją pamaniau, kad nūdienos pasaulyje ir aš nuolatos taip jaučiuosi - tarsi iš gyvenimo laukčiau vien smūgių, nemalonumų ir nusivylimų. Todėl nutariau paties autoriaus paklausti - kas mus tokiais pavertė, kodėl dauguma šitaip jaučiamės?

- Netikėtas yra jūsų knygos poveikis. Skaitydami ją neretai kvatojasi balsu, o perskaitę susimąščiau, kad išties juokiausiu iš tokių skaudžių ir graudžių dalykų, kaip žmonių tarpusavio susvetimėjimas, vartotojiškos pasaulėvokos, vartotojiški tarpusavio santykiai, komercija vietoj kultūros, vietoj dvasinių reikalų... Kitaip tariant - juokiausiu iš jūsų aprašyto mano paties gyvenimo.

- Netiesiogiai, bet problemos kaip tik tokios. Vis dėlto knygoje yra ir silpnesnių vietų. Dabar manau, kad be reikalo palikau įvairių melancholiškų refleksijų, savigrauzos, dvasinio nuovargio ženklų. Nenorėčiau, kad knygoje būtų liguistumo pėdsakų, tad jei šios knygos tiražas bus kartojamas, kai ką joje būtinau pataisyti, pakeisčiau. Nes iš tikrųjų esu labai laimingas, turiu puikią šeimą, nuostabią žmoną.

Didžiama knygoje spausdinamų tekstų - parašyti per metus, kiti - susikaupę iš anksčiau, tačiau sudaryti knygą, leidyklai prašant, turėjau labai sparčiai, nebuvo kada visko nuosekliai ir įdėmiai perskaityti.

- Galiu jus patikinti, kad tų jūsų minimų „silpnesnių“ vietų paprastas skaitytojas nepastebės ir depresyumu jos tikrai neapkaltins. Atvirkščiai - norėjau paklausti, ar nebūgštaujate, kad ta gera gero humoro dozė, įmaišyta į jūsų tekstus, nuo skaitytojo akių paslėps tuos dalykus, kurie visai nejuokingi ir ne dėl humoro rašyti?

- Žinoma, kad ne dėl humoro. Kartais rašau iš liūdesio, kartais - apimtas begalinio gyvenimo džiaugsmo ar ūmai suvokęs kokias nors svarbias gyvenimo tiesas... Esminės mano naudojamos stilistinės priemonės -

hiperbolė, paradoksas ir groteskas. Jos neretai leidžia aiškiau pamatyti ir pagrindinę mano vieno ar kito kūrinėlio mintį. Juk jeigu ką nors apie žmogaus gyvenimą, moralinę jo kokybę, žmonių tarpusavio santykius pasakyčiau tiesiogiai - nieko tuo nenustebinčiau. Žmonės Lietuvoje yra protingi - galite patys įsitikinti panaršęs feisbuke, - mokyti jų tikrai nereikia, tačiau jau tokia mūsų kasdienybė, kad patys svarbiausi gyvenimo dalykai yra nustumiami į pašalį, užmirštami... Į visa tai ir noriu žmogaus (pirmiausia - savo) dėmesį sugrąžinti, todėl grįžtu prie tų pačių, amžinųjų, klausimų, tačiau mėginu formuluoti juos kitaip - per paradoksą.

Jokių pedagoginių tikslų rašydamas nesiekiau. Rašiau ne todėl, kad norėčiau žmonėms pasakyti ką nors tokio, ko jie dar nežinojo, tačiau kai manyje ima gyventi kažkokia būseną, kažkoks jausmas ar mintis - panūstu būtinai ją išreikšti tam tikra forma, idant galėčiau ta būseną pasidalyti su kitais. Tai man padeda pasijusti bendruomenės dalimi, dalijimasis teikia džiaugsmo... Tai būdas man pačiam neapkiausti, nepasenti dvasiškai.

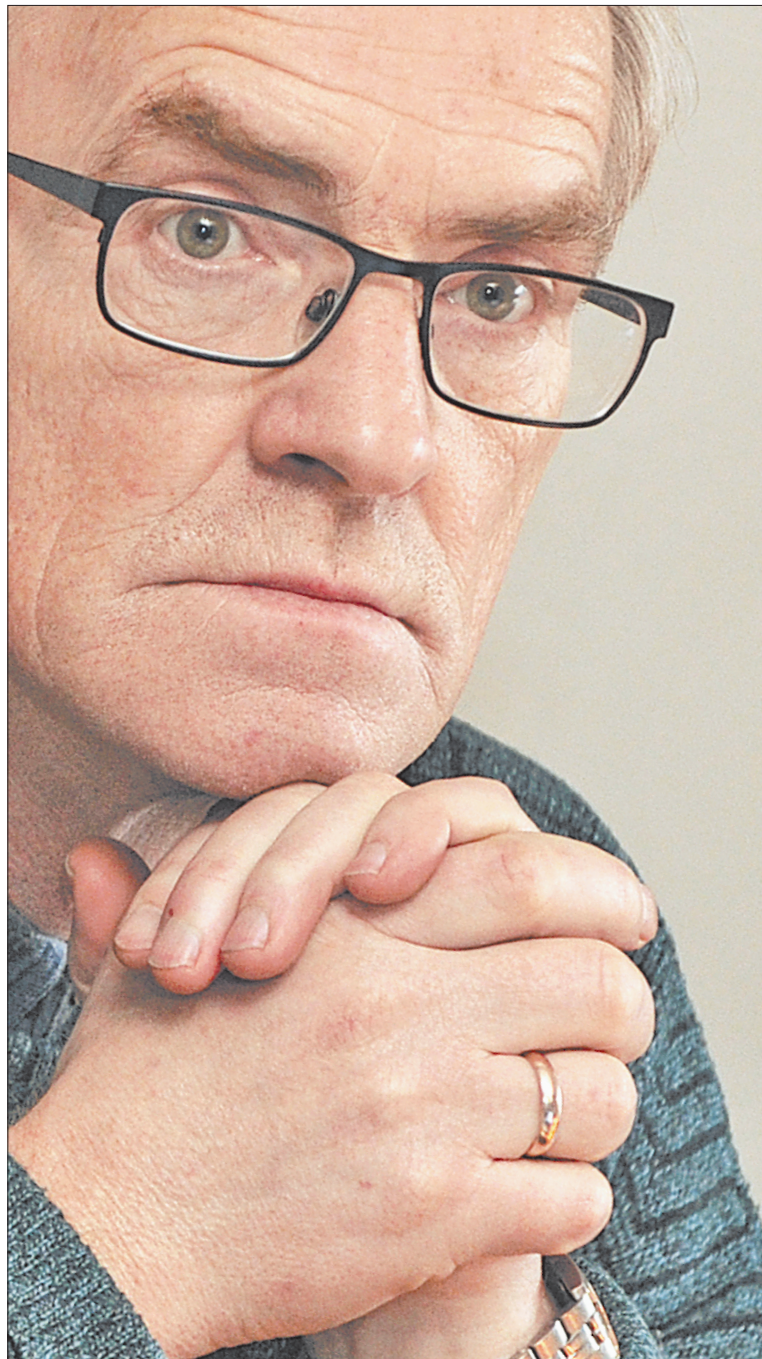
Kiekvieną kartą leisdamas knygą tarsi širdį atveri viešumai. Bet kai kas nors apsidžiaugia tą knygą suradęs, ūmai pajunti, kad tavo pasaulis yra daug didesnis, nei būtų, jei nebūtumei rašęs, tik sėdėjęs tyloje arba išdidžiai nuo kalno viršukalnės mėginęs kažką mokyti. Tai tarsi krikščioniškas būdas būti su kitais drauge ir dalytis su jais viskuo, ką turi vertingo - ir laimės akimirkomis, ir liūdesiu, tik ne tuo, kuris smukdo, o tuo, kuris apvalo ir taurina.

Vienos mano studentės mama sakė, kad skaitydama šią knygą juokėsi, o paskui suabejojo, kad gal čia verkti reikėtų ją skaitant. Man šie žodžiai nuskambėjo kaip pagyrimas, nes rašau ne dėl tuščio pasilinksminimo.

Na, pravirkdyti tikrai nieko neketinau, bet ir vien juoku tas tekstas neturėtų pasibaigti.

- Ar ir gyvenime stengiatės dėvėti humoro akinius, idant pasaulis neatrodytų toks šiurpus?

- Be abejo. Man patinka pokštauti, juokauti, patinka, kai šalia esantys žmonės šypsosi... Tačiau saugau save, kad nepavirščiau tiesiog pokštaujančia beždžione. Nes savaitikslis noras šaipytis - dvasios korozijos, destruktijos požymis. Už noro juokauti, kikenti slypi viso labo malonumo geismas, noras būti patenkintam ir

Stasio Žamblo nuotr.

išvengti gyvenimo rūpesčių. Todėl kontroliuoju, kad manasis humoras nebūtų savaitikslis, skirtas tik man pačiam pasitenkinti, o šis tas, kas mus visus suartintų, pradžiugintų ir palengvintų mūsų kasdienę būtį.

- Labai iškalbingas jūsų knygos tekstas „Sarbievijaus kiemo drakonai“, pasakojantis apie VU Filologijos fakulteto kieme esančio knygyno „Littera“ virsmą komerciniu, kurio darbuotojos jau nebežino egzistuojant toki kultūros žurnalą „Metai“, o vietoj literatūros klasikos knygyno lentynose ima karaliauti knygos, pavadinimais „Kaip tapti milijardieriumi“, ir į jas panašios... Manau, ši jūsų esė išsamiai nusakoma visą mūsų Nepriklausomybės laikotarpį?

- Liūdna, bet taip. Ir paties knygyno aš, kaip teisingai supratote, nė nemėginu kritikuoti. Jis, ko gero, dirba pelningai, vadinasi, gerai, tačiau aš kalbu ne apie knygyno, o apie paties pasaulio pasikeitimą.

Retsykiais ir slegia, ir erzina supratimas, kad savosiomis studijomis, savaisiais dvasiniais ir intelektualiais ieškojimais tarsi ruošėmės ne tokiai tikrovei, kokios sulaukėme, bet... Mokausi į tai pažvelgti ir pozityviai - juk daug kas ir į gera pasikeitė. Kaip išsiplėtė mokslo galimybės, kiek daug turime knygų, visos jos - priei-

kau, kad šiandien tikėjimas yra visuotinis, tačiau - gerbiamas. O ir girtuoklių šiandien kur kas mažiau nei manosios jaunystės laikais...

- Bet juk jūsų knyga fiksuoja pasibaisėtiną mūsų visuomenės vartotojiškumą. Jeigu galimybės būti laimingiems šiandien taip lengvai pasiekiamos, kodėl menkstame dvasiškai?

- Taip, visuomenė išties yra tapusi vartotojiška. Net ne prekes - mes jau ir vienas kitą vartojame. Jau netgi santykius kuriame pragmatiškai, svarstydami, kas ir kiek mums gali teikti naudos. Nėra išklausančiųjų, kitas žmogus mums nebeįdomus... O tikro pabuvimo kartu - stokojame.

Tačiau esu įsitikinęs, kad visuomenė greitai vartotojiškumu pasisotins ir atsibus. Perteklius ir daiktų vergovė labai greitai išvargina, ima kelti šleikštulį. Juk jau ir dabar galima pastebėti besiburiančių įvairių judėjimų prieš pirkimo maniją, prieš vartotojiškumą. Žmonės ima ieškoti tegu ir rūstesnio, bet tikro gyvenimo. Galbūt todėl tiek daug užsirašančių savanorių į kariuomenę arba išvažiuojančių humanitarinei savanorystei į skurstančias pasaulio šalis.

Atkreipėte dėmesį, kad savaitgaliais Vilnius ištuštėja, atsiranda net vietų, kur tilptų automobilių pasistatyti... Kaip jums atrodo, kodėl? Ogi todėl, kad žmonės po truputį vėl ima justis tėviškės trauką - visi važiuoja lankyti savo gimtinių, tėvų, senelių sodybų. O tokių sodybų neturėjusieji - stengiasi susikurti. Ūkininkavimu prasme kaimas Lietuvoje gal ir nyksta, tačiau atsiranda kitas santykis su kaimo gyvenimu - grynai dvasinis, estetinis. Argi tai blogai?

Būtent dėl visų šių priežasčių manau, kad pats gaivalas, gyvybinė mūsų Tautos dvasia yra išlikusi. Ji tik ieško naujų saviraiškos formų.

- Perskaitę jūsų esė apie vaiko mokyklos kieme matytą voverytę ir tėtis - suaugusio žmogaus - emociją, lydinčią tą pasakojimą, pamaniau, kad nūdienos pasaulyje ir aš nuolatos taip jaučiuosi - tarsi iš gyvenimo laukčiau vien smūgių, nemalonumų, nusivylimų... Todėl noriu paklausti, kodėl šiandien dauguma šitaip jaučiamės ir kaip nuo tokių būsenų gydytis?

- Ko gero, tikėjimu ir pasitikėjimu. Žmogui yra būtinas vertikalusis matmuo. Ujamo žvėries jauseną, vien blogo tikėjimą iš aplinkos lemia mūsų baimė dėl ateities. O kada bijome? Kai manome, kad esame palikti patys sau, todėl privalome išgyventi tik savo jėgomis. Kai manome, kad tik patys tvarkome pasaulį ir savuosius likimus. Neva turime būti stiprūs, neįveikiami, o dažniausiai tokie nesame, todėl gyvename apimti baimės, neurozių, pasaulio vaizdą matome deformuotą, iškreiptą, reaguojame į jį liguistai...

Bijančio žmogaus būseną reiškia, kad tas žmogus - netikintis, nejuokiantis būties šventumo. Todėl vienas šios knygos centrų yra būtent kelias į šventumą, į pasitikėjimą žmonėmis.

Knygnešys ir advokatas Č.Petraškevičius

Panevėžį garsino ne tik menininkai, kariškiai, mokytojai, bet ir advokatai. Vienas iš tokių - Česlovas Petraškevičius.

Būsimasis knygnešys, žymus advokatas ir visuomenės veikėjas Česlovas Petraškevičius gimė 1886-ųjų kovo 15 dieną Mitrišiūnų k. (Saločių vlsč., Biržų apskr.; dabar Pasvalio r.). Apie 1904 metus aukso medaliu jis baigė Rygos gimnaziją. Tačiau medaliu negavo, nes buvo įtartas, kad veikia prieš caro valdžią. Mokydamasis Rygoje, Č.Petraškevičius priklausė lietuvių moksleivių socialdemokratų kuopelei „Šviesa“. Būdamas visai jaunas pradėjo dalyvauti ir knygnešių veikloje - platinoti lietuvišką spaudą, bendradarbiau su Liudu Jakavičiumi, Kipru Bielinu.

Tėvai sūnų, baigusį mokslus Rygoje, buvo numatę palikti dirbti ūkyje ir nelabai norėjo leisti mokytis toliau. Bet būdamas gabus Česlovas troško daugiau žinių, todėl 1906-aisiais įstojo studijuoti teisės į Petrapilio universitetą ir jį 1910 metais baigė I laipsnio diplomu. Mokėsi savo lėšomis, kartu dalyvavo slaptoje lietuvių studentų socialdemokratų veikloje.

Kadangi tuo metu Petrapilio universitete teisę dėstė garsūs carinės Rusijos teisininkai, Č.Petraškevičius gerai pasirengė būsimai juristo profesijai. Iš pradžių jis pradėjo praktiką pas žinomą advokatą, kriminalinės teisės žinovą Bobriščevą-Puškiną.

Vedė 1912 metais. Jo žmona buvo išsilavinusi moteris, neblogai išmaniusi statybos reikalus ir turėjusi svarų balsą vėliau Panevėžyje statant vasarvietę.

Baigęs mokslus Petrapilyje Č.Petraškevičius vertėsi advokato praktika. Pirmojo pasaulinio karo metais priklausė Petrapilio lietuvių draugijai nukentėjusiems nuo karo šelpti, buvo valdybos narys. Dirbo ir Centriname komitete nukentėjusiems nuo karo šelpti - ėjo sekretoriaus pareigas. 1917-aisiais jis dirbo Petrapilio lietuvių Seime, Socialdemokratų frakcijoje.

1917 m., po Spalio perversmo,

► Advokatas Česlovas Petraškevičius

Č.Petraškevičius išvyko iš Petrapilio į Voronežą. 1917 m. bolševikai jį buvo suėmę ir 5 mėnesius laikė kalėjime, bet bičiuliams padedant Č.Petraškevičius buvo išlaisvintas. Atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę, dirbo Lietuvos atstovybėje.

Grįžęs į Lietuvą, trumpai pagyvenęs kitur, apsistojo Panevėžyje. Vertėsi advokato praktika. Šį darbą jis labai mėgo: buvo iškalingas ir klientams puikiai atstovaudavo teisme. Būdamas pilietiškai aktyvus, dalyvavo vietos Socialdemokratų partijos veikloje. 1921 metais kaip jos atstovas buvo išrinktas į miesto tarybą.

Kaip Panevėžio miesto tarybos narys rūpinosi elektrinės statyba. Tuo reikalu buvo išvykęs į Berlyną. 1924-aisiais vėl pateko į Panevėžio miesto tarybą, kurios nariu išbuvo iki 1931 metų. 1924-aisiais išrinktas į Lietuvos miestų sąjungos valdybą ir buvo jos pirmininkas.

Kartu ir toliau Panevėžyje vertėsi advokato praktika. Iki 1933-ųjų prisiekusysis advokatas, po to, po teismų reformos, advokatas. Gyveno nuosavame name Sodų g.17. Prsidėjęs sovietų okupacijai 1940-ai-

► Moksleivės prie Č.Petraškevičiaus vasarnamio

siais, turtas buvo nacionalizuotas, uždrausta verstis advokato praktika.

Siekdamas išvengti susidorojimų, Č.Petraškevičius paliko Panevėžį ir slapstėsi Kaune. Tik Lietuvos teritoriją užėmus nacistinės Vokietijos daliniams grįžo į Panevėžį. Turėjo 2 sūnus ir 2 dukteris, jauniausioji - dukra Onutė. Buvo geras tėvas ir labai darbštus.

1941 metai - lemtingi jo gyvenime. Rugsėjo 1-ąją, važiuodamas motociklu, susidūrė su akcinės bendrovės „Maistas“ Panevėžio fabriko arklių tempiamu vežimu. Per avariją Č.Petraškevičiui sužeistas stuburas. Rugsėjo 2 d. ligoninėje jis mirė - gydytojai nebesugebėjo padėti. Jo kapas yra senosiose Panevėžio kapinėse (Apvaizdos takas). Visą gyvenimą buvęs kuklus, Č.Petraškevičius nenorėjo iškilmingų laidotuvių.

1943 metais namas Sodų g. grąžintas žmonai Onai Petraškevičienei. 1944 m. sugrįžus sovietų valdžiai, ji su vaikais pasitraukė į Vakarų. Iš pradžių gyveno Vokietijoje, vėliau JAV.

Nors pagal darbo specifiką Č.Petraškevičius gyveno mieste Sodų g. ir turėjo savą namą, visą laiką planavo

įsigyti ir vasarnamį poilsiui bei susitikimams su draugais. Tad 1927-aisiais jis iš buvusio carinės Rusijos generolo Čaikovskio paveldėtojų nusipirko 20 ha sklypą, kuris tada buvo maždaug 3-4 km atstumu už miesto.

Natalija Čaikovskienė ir Zinaida Kavaliauskienė turėjo skolų - 6000 Lt skolos Žemės ūkio banke ir 5000 Lt vokiečių banke. Žemė buvo parduodama iš varžytynių. Č.Petraškevičius išpirko vekselius ir gana pigiai tą sklypą įsigijo.

1927 metais jis pradėjo statybos darbus. Jau liepos 7-ąją gavo leidimą betonuoti pamatus namui ir kūtei su daržine. Pagal kai kuriuos duomenis, statybos pabaiga laikomi 1934-ieji. Tačiau dar dalis pastatų iškilo ir 1934-1938 metais.

1935-aisiais Č.Petraškevičius gavo leidimą statyti medinį klotimą Pilies g. Sodyba buvo gražiai sutvarkyta - įrengti teniso kortai ir kitos sporto aikštelės. Antrame namo aukšte įrengtas šeimininko kabinetas, mansardoje buvo vaikų miegamieji. Svetainė ir valgomasis įkurta pirmame aukšte.

Ypač gražus pastato balkonas. Jame šeimos nariai galėjo kaitintis saulėje. Prie pagrindinio įėjimo buvo

veranda, kur šeimininkas su svečiais mėgo gerti arbatą. Šioje sodyboje, kurią aplankydavo garsūs panevėžiečiai, Č.Petraškevičius ir jo šeima gyvendavo tik vasarą. Čia vykdavo įdomūs kultūriniai renginiai. Česlovas mėgo bendrauti su jaunais žmonėmis ir buvo jiems nemažas autoritetas.

1997-aisiais, atliekant pagrindinio pastato konstrukcijų tyrimus, AB „Vilniaus komprojektas“ specialistai nustatė, kad tai yra Lietuvoje vienintelis dviejų aukštų su mansarda ir bokštu medinis pastatas. Šiandien iš Č.Petraškevičiaus sodybos išlikę visi statiniai, išskyrus klotimą. Gamtos mokyklos bendruomenei inicijavus, 2007 metais šis pastatas kaip vietinės reikšmės objektas įrašytas į Nekilnojamojo kultūros paveldo Kultūros vertybių registrą.

Taigi iki mūsų dienų išlikęs pastatų kompleksas primena buvusį garsų panevėžietį Č.Petraškevičių ir inteligentišką jo šeimą. Nors jis priklausė socialdemokratams, bet, kaip rašė jį pažinęs asmenys, nebuvo kraštutinių pažiūrų.

Elena MARKUCKYTĖ,
Donatas PILKAUSKAS

Orkestro sezoną pristato
ENERGIJOS TIEKIMAS
Lietuviško kapitalo lyderis

BALANDŽIO 14 d.,
ketvirtadienį, 19 val.
Šv. Kotrynos bažnyčioje

NEŽEMIŠKO GROŽIO BALSAS

VOKALINĖS MUZIKOS PERLAU SU
LILIJĄ GUBAIDULINĄ

Programoje
W. A. Mozart, G. Puccini, V. Bellini ir kt.

REPUBLIKA
MUSU

Vilniaus miesto savivaldybės
ŠV. KRISTOFORO
KAMERINIS ORKESTRAS
Dirigentas DONATAS KATKUS

Solistė
LILIJĄ GUBAIDULINĄ
(sopranas)

Biliety kainos: 7-15 EUR
Bilietus galima įsigyti visose bilietai.lt kasose, vietoje valandą prieš koncertą, rezervuoti telefonu 1588 (0,58 Eur/min.) arba tinklalapyje www.bilietai.lt.

www.kristoforas.lt

Su „Laisvalaikio“ kortele
25%
nuolaida 2 bilietams
bilietai 1588

mamu unija
www.mamuunija.lt

Skirk 2% GPM „Mamų unijai“.
Padėk sveikti vėžiu sergantiems vaikams!